

Кадар је приказивао возила у покрету окружене густом прашином и смогом. На паркинзима су аутомобили били прекривени слојевима сивог праха, а привезани бицикли чађи и рђом. Не, репортажа није говорила о 11-ом септембру или неком другом апокалиптичном терористичком нападу, нити се радило о футуристичком еколошком прилогу о мегалополису по узору на сф-класик “Блејдранер”. У питању је био прилог западних телевизија из Пекинга, једног обичног радног дана уочи отварања Олимпијских игара.

Поменута репортажа је била само један “еколошки” сегмент интензивираних негативних кампања појединих западних медија усмерен према Кини, домаћину Олимпијских игара, која је имала много видова - идеолошких, политичких, хуманитарних, еколошких, спортских... Кинески домаћини морали су зато да уложе велики труд не били превладали ескалацију стереотипа и оптужби којима су у претходном периоду били изложени.

Ван сумње је да је Кина земља која, и поред енормног привредног и сведруштвеног развоја, током задњих деценија има и крупних проблема. Наслеђе тоталитарног комунизма који је у међувремену еволуирао, третман затвореника, однос власти према пуном поштовању људских права, спор око Тибета, све су то били поводи да се интензивира једна изузетно прљава кампања пуна претеривања. Нпр. факат је да је квалитет ваздуха у Кини нижи него у многим западним друштвима и да чак шеснаест кинеских градова улазе у неславну “топ листу” двадесет најзагађенијих у свету. Ипак, тврдње да то може да угрози здравље свих спортских такмичара, а затим давање медијског простора за промоцију спортиста који су из тих разлога демонстрирали намеру да бојкотирају такмичење, типичан су пример намерног преувеличавања, нарочито у светлу чињенице да је Кина (како показује извештај UN, Beijing 2008 Olympic Games: An Environmental Review) уложила огроман напор да смањи степен загађења и поправи квалитет ваздуха до почетка Олимпијаде, укључујући ремонт па чак демонтажу појединих индустријских постројења.

Кампања против домаћина Олимпијаде није била примарно фокусирана на “еколошке проблеме”, већ је њена оштрица пре свега била јасно усмерена на политичко поље. У кампањи су пре свих предњачили Британци, њихова удружења и појединци који су чак и предлагали “политички бојкот” Олимпијаде. Реторика, приметна у овим наступима, подсећала је на ону хладноратовску, а често и на ону из II Светског рата, која почива на пропагандним, црно-белим приказивањима стварности у којима се меша сопствени патетични морализам са дехуманизацијом и потоњом идентификацијом другог са злом. “Заробљени” у неадекватне паралеле са догађањима из четрдесетих година прошлога века који би на силу да представе савремену Кину као “нови Трећи Рајх” у већ излизаном, поједностављеном кључу грубих и превазиђених подела из прошлости на (наводно) демократске и ауторитарне државе, личности попут Нормана Бејкера (председника Тибетанског друштва) Едварда МекМилан Скота (МЕР), Ед Ворнера (UK Athletics) на скуповима које су преносили електронски медији, сипали су патетичне слогане о томе како и спортисти као и сви грађани имају “моралну дужност” да бране

“демократске принципе” бојкотујући или на други начин изражавајући протесте спрам домаћина Олимпијаде.

Неизбежно је било да и тибетански проблем управо у овом, црно-белом, морализаторском светлу, буде истицан у први план. По већ виђеном рецепту (нпр. на Косову где су деведесетих година Албанци портретисани као добри, питоми цивили, а Срби као окрутни ауторитарци) један сложени историјско-политички проблем подвргнут је готово идентичном третману. Далај Лама, својеврсни антимодедни религиозни полу-диктатор, приказиван је као пацифистички хуманиста, а Тибетанци као мирољубиви “хобити” обучени у традиционалне ношње, који живе као еколошки свесни азијски “хипици” и медитанти, док су на другој страни претећи, униформисани кинески милитаристи које доносе разарања, насилну индустријализацију и еколошку катастрофу симболизовану димом из фабричких погона који треба да пробуди постојеће негативне представе о “првој индустријској револуцији” која унесређава “добре примитивце” и њихову натуралистичку идилу русоовског типа.

Посебно забрињавајући су карикатурални, расистички стереотипи који су заплуснули западне медије и оживели сећања на “жуту опасност” која се у свом крајње дехуманизованом виду, почетком двадесетог века, ширила према кинеским имигрантима у САД, односно Јапанцима током Другог светског рата, приказујући их као најезду скакаваца или жутих мравца. Визуелно, расистичко преувеличавање физичких карактеристика источњака на почетку новог миленијума, доживело је тако своју “репризу” у виду приказивања Кинеза као мајмуноликих створења са дречаво жутом кожом, избаченим предњим зубима и ситним и искошеним прорезима уместо очију из којих, као код стиповског негативца Фу Манчуа, избија зло.

Читав низ предрасуда прати уочене расистичке стереотипе – Кина се на Западу представља као еколошка Содом и Гомора чији економски развој почива на масовном тровању сопствене популације (још један покушај прављења паралеле са нацистима). Ознака “маде ин Цхина” често се, и то готово императивно, чита – “ни у ком случају не купити”. Кинески демографски раст, непридржавање догми “одрживог развоја” и односа према постојећим ресурсима (често се истиче да је Кина највећи светски потрошач угља), њена жеља да се успешно такмичи и у изградњи небодера и пословних центара као и у спортским надметањима, тумаче се као прст у око “узвишеним” вредностима хуманизма и корпоративног профита које цветају на обе стране Атланског океана.

У свету индустријско-економске шпијунаже и геополитичког надметања, кинеска производња се третира као “малигна”. Глобална привредна експанзија Кине просуђује се потпуно другачијим критеријумима у односу на друге народе, где се њен импресивни раст не “слави” као показатељ добробити тржишне привреде и капитализма, већ као израз ксенофобије, ауторитарности и “национализма”, чиме се пренебрегавају чињенице да је сама Кина многоетничко друштво између чијих народа постоје често веће језичке и обичајне разлике него нпр. између многих европских нација.

Чињеница је да је Кина у савременим економским односима постала “глобални играч”.

Ипак, геополитичко приказивање Кине као претње Западу која може да поремети односе снага у савременом свету нема пуно смисла, пошто Кина своју спољну политику готово да уопште не усмерава у правцу геополитичке експанзије. Њена дипломатија је чврсто привржена одржавању status quo-а у међународним односима и нема намеру да било коме преотме улогу “глобалног полицајца”. Напротив, друштвена трансформација Кине у смислу јачања њене економије директно је потпомогала донедавни кредитни бум на Западу и била једна од мотора глобализације у коме је највећи део светског економског колача припадао западним земљама, и то управо оним које сада према њој приказују нескривену нетрпељивост и приказују је као морални опозит западњачком “културном елитизму”.

Зашто је баш сада у многим глобалним медијима дошло до излива “олимпијске мржње” према Кинезима које су пратили овакви ужасавајући стереотипи? Познато је да у савременој западној култури постоји проблем конструктивног одношења према Кини која већ вековима има необичну улогу у западној имагинацији, савршено погодну за пропагандо демонстрирање “културног рата”. Или се, пак, ради о психолошкој потреби заосталој из Хладног рата о конструисању новог, моћног и тоталног непријатеља којим би се јачала своја културно-политичка позиција? Није ли у питању страх од другачијег и непознатог иза којег се крије осећање сопствене слабости и губљења идентитетских вредности?

Постмодерни запад представља себе као неког ко слави различитост и мултикултуралност, али је тешко не приметити да се све ово чини веома селективно, понајмање када та “другост” показује иоле већу успешност, самобитност и независност по питању продуктивности, самосталног подизања стандарда и развитка сопствене културе и њених вредности. Слављење “различитости” и “другости” увек би то “друго” да види као слабо, неразвијено и зависно, окренуто мољакању помоћи и копирању туђих рецепата и туђих вредности. Да је Кина остала онаквом каква је живела у западњачкој машти до краја XIX века (као што је нпр. описује роман Перл Бак Добра земља) – као немоћно друштво “окамењено” у егзотичне ритуале где царују глад и корумпирана државна управа, та врста “другости” би била прихваћена, толерисана и сажалљивана сопственим “крокодилским сузама”. Поштеније би било рећи – драги Кинези, оставите по страни индустријски и информатички развој, престаните да купујете и возите кола, одстраните своје телевизоре и белу технику и вратите се заувек на пириначна (или јагодна) поља, постаните као добри, заостали Тибетанци, и све ће вам бити “опроштено” а ваша “другост” биће прихватљива.

“Стварна кривица” савремене Кине која је, уочи и током отварања Олимпијаде, довела до излива пропагандне мржње и негативних стереотипа, лежи у томе што је она своје оригиналне традиције и вредности венчала са модерним развојем, а није их угушила увезеним општим местима модерних идеологија и постмодерне поткултуре која преовладава у Европи и Америци, и показала се, при томе успешном. А то буди страх, завист и мржњу и ствара психолошке пројекције о потенцијалној претњи која долази од стране другог, непознатог, туђег.

Зато треба поздравити чињеницу да се Кина успешно снашла у улози домаћина

Олимпијски пламенови мржње

Пише: Саша Гајић

понедељак, 18 август 2008 21:33

Олимпијских игара. Визуелно величанствено отварање Олимпијаде које је сублимисало пет хиљада година кинеске традиције, добра организација и досадашњи ток такмичења још једном су показали да су искрени труд и беспрекорно гостопримство у највећој мери јачи од лицемерја и стереотипних конструкција оних који мисле да могу увек да имају монопол “доброте” и “успеха” а при томе се претварају у њихову супротност.